

V letih 1969 do 1971 se je Astronomska sekcija Prirodoslovnega društva Slovenije, predhodnica Astronomskega društva Javornik, povezala s tovarno optičnih naprav Iskra-Vega. V sodelovanju z njo je izpeljala znano akcijo o samogradnji amaterskega teleskopa (reflektorja newtonskega tipa s premerom zrcala 140 mm in goriščno razdaljo okoli 1400 mm), ki smo jo takrat na kratko imenovali kar:

Akcija AT– 140

Kratka zgodba kot (s)poročilo

Celotna akcija (zamisel, organizacija, preliminarni izračun optike, kar je izvedel tedaj še študent elektrotehnike Miroslav Pleterski, izdelava optike v Iskri-Vega, testi optike, priprava brošure o samogradnji teleskopa, razpošiljanje optičnega kompleta z brošuro itn.) je ležala na mojih ramenih, saj sem v teh dveh letih vodil sekcijo. Optični komplet je vseboval vboklo zrcalo ($2r/f = 14$ cm/140 cm), ravno zrcalce in okular ($f = 16$ mm).

Kocbekov AT – 140 (2010). Objavljeno že v prispevku o Branku Kocbeku na tem spletu.

Skozi moje roke je šlo skoraj 300 optičnih kompletov za izdelavo AT – 140 vsem zainteresirancem, ne vem pa, koliko še preko firme Iskra-Vega. K meni na dom, kjer sem imel spravljene komplete, so prihajali številni ljudje iz vse Slovenije različnih izobrazbenih profilov (največ inženirjev), ki so želeli sestaviti ta daljnogled in z njim pogledati v vesolje. Pri delu mi je pomagala žena. Za delo nisem prejel nobenega denarja.

Akcija AT – 140 je bila glede posredovanja kompletov kar uspešna. Finančno ne vem (to bi bilo takrat treba vprašati firmo, ampak za velike denarje ni moglo iti), vendar vsekakor psihološko - moralno in tudi pedagoško. O njej se je govorilo dolgo časa. Segla je preko meja Slovenije. Tudi na Hrvaško. Pa tudi trajala je čez leto 1971, saj so k meni prihajali posamezniki po brošuro o samogradnji AT – 140 še po letu 1978, ko je AS PDS opravila že drugo pomembno stvar v Sloveniji. Organizirala je namreč prvi astronomski tabor pri nas na gori Javornik. Zdaj je ta akcija popolnoma pozabljena.

To je zelo kratka zgodba o AT – 140. Brošuro je dobil vsak zainteresiranec, ki je prišel k meni po optični komplet. Z leti jih je zmanjkalo. Meni je ostal en sam samcat izvod, ki sem ga založil. Dolgo časa sem ga iskal, potem pa le našel pri pospravljanju papirjev. Vsebino brošure, ki so jo številni iskali tudi po spletu, smo potem v celoti objavili na spletu (2009). Takrat sem jo na spletu še našel. Nekje na spletu mora biti še danes, a je ne najdem.

Brošura kaže, s kakšnimi rečmi smo se tedaj ubadali, da bi prišli vsaj do skromnega daljnogleda, s katerim bi opravili najosnovnejša amaterska opazovanja. Zdaj pa greš v trgovino in si mimogrede kupiš pred dobrimi 45-timi leti - "sanje".

Eni so bili s teleskopom, ki so si ga zgradili doma, zadovoljni, posebno tisti, ki jim je bilo več do gradnje kot do opazovanja, zahtevnejši pa so malo negodovali. Ampak tako je vedno. Za malo denarja ne moreš dobiti nekaj perfektnega. Še dobro, da je bilo tako. Spomini ostajajo.

Kranj, 25. 3. 2016 (ponovno objavljeno)

Marijan Prosen

Literatura:

M. Pleterski, *Amaterski teleskop AT – 140*, brošura v kseroksu, Lj., AS PDS 1970, 8 strani (uredil M. Prosen).

B. Kocbek, *Izdelan astronomski teleskop tipa Newton AT – 140*, *Proteus* **33** (1970/71), str. 35; *Astronomski teleskop AT – 140*, Navodilo za izdelavo za amaterje in šole, *Proteus* **33** (1970/71), str. 80 in 134.

M. Prosen, *Dejavnost AS PDS*, *Proteus* **41** (1978/79), št. 7.

S. Stopar, *Daljnogledi, teleobjektivi in kukala*, *Spika* **4** (1996), 445.